

ВЕРХОВІНСЬКИЙ РАЙОН — район, що знаходиться у південній частині **Івано-Франківської області** в межах Гуцульських Карпат. Утвор. 1940. Існував 1940–63, відновлено 1966. Площа 1,26 тис. км². Насел. 30 048 осіб (2001, складає 98,3 % до 1989), переважна більшість — українці. У складі р-ну — смт **Верховина** та 42 сільс. насел. пункти. Залізнична ст. Ворохта. Рельєф середньогірський. Знаходиться у межах Укр. Карпат (Покут.-Буковин. Карпати, масив *Чорногора*, Чивчинські гори, **Гринявські гори**, хребет Лосової, Верховинське зниження). Гірські масиви ускладнені ерозійними та льодовиковими формами рельєфу — караками, цирками. По Чивчинському хребту проходить держ. кордон з Румунією. На тер. р-ну знаходяться найвищі вершини Сх. Карпат, зокрема г. Піп Іван (2021 м над р. м.); понад 200 джерел мінерал. вод. Корисні копалини: вапняки, пісковики, мергель, гравій, граніт, родоніт, мармур, марганцеві руди, нафта, прояви розсип. золота, галеніт. Серед річок (бас. Дунаю) — Черемош (на пн.-сх. межі р-ну) та його притоки Білий Черемош і Чорний Черемош. Найпоширеніші бурі гірсько-лісові щебенуваті і дерново-буроземні (71 % площі р-ну) ґрунти. Майже вся тер. вкрита лісом. Нині у р-ні функціонують 2 держ. (Верховин. та Гриняв.), а також Верховин. рай. лісгоспи. Осн. галузь промисловості — лісова, що спеціалізується на переробці місц. сировини. На тер. р-ну діє бл. 100 малих лісоперероб. підприємств. Найбільші деревообробні пром. підприємства р-ну: укр.-чес. СП «Крона», Верховин. рай. лісгосп, ВАТ «Компанія "Верховина"», СП ТОВ «Верховин. лісова компанія». Поширені нар. художні промисли (вироби з дерева, вовни, шкіри). Осн. напрямком у розвитку с. господарства є м'ясо-молочне скотарство, вівчарство та вирощування корм. культур і частково картоплі. Пл. орних земель 0,9 тис. га, сіножатей — 11,1 тис. га, пасовищ — 20,5 тис. га, лісів та чагарників — 89,4 тис. га. Працюють 90 фермер. госп-в. У В. р. — 38 заг.-осв. шкіл, школа мистецтв, Центр дит. та юнац. творчості; ДЮСШ, футбол. команда «Черемош»; рай. б-ка, рай. дит. б-ка, 36 сільс. б-к, рай. Нар. дім, 15 сільс. Нар. домів, 23 клуби; центр. рай. лікарня, поліклініка, 2 амбулаторії, 40 фельдшер.-

акушер. пунктів. Виходить г. «Верховинські вісті». У р-ні функціонує місц. осередок Спілки сприяння розвитку сільс. «зеленого туризму». Розробляються істор.-культурні, лижні, екзот., етногр. тури. У р-ні — частина **Карпатського національного природного парку**, гідролог. пам'ятка природи заг.-держ. значення — **Висяче болото**, та 17 пам'яток природи місц. значення, зокрема «*Чивчино-Гринявський ландшафтний заказник*» та гідролог. «*Ріка Черемош з прибережною смугою*». Функціонують *Франка Івана літературно-меморіальний музей*, **Грушевського Михайла музей**, *Хата-Гражда*, Музей нар. поетеси, художниці П. Горицвіт (усі — с. Криворівня), Гуцульського побуту (с. Яблуниця); Історії села Голови та Гуцул. повстання (с. Голови) музеї. До об'єктів культур. спадщини архітектури та містобудування В. р. віднесено школу мистецтв у будинку колиш. лікарні (1910, смт Верховина); церкву св. Трійці (1881), дзвіницю (19 ст.; обидві — с. Ільці); ґражду (1790), церкву Різдва св. Богородиці та дзвіницю (1818; усі — с. Криворівня); церкву Пресвятої Богородиці (1849, с. Білоберізка); церкву св. Миколая (1867, с. Барвінків); церкву Успіння св. Анни та дзвіницю (1872, с. Бистрець); церкву св. Трійці та дзвіницю (1882, Великий Ясенів); церкву Обезглавлення Івана Предтечі та дзвіницю (1872); обсерваторію на г. Піп Іван (1938; усі — с. Зелене); церкву св. Михайла та дзвіницю (1872, с. Черемошна); церкву св. Петра і Павла (1843); приміщення театру (1910; усі — с. Красноїлля). Серед видат. уродженців — д-р мед. н. **В. Ветошук** (с. Ільці); родина Бурачинських, зокрема й фольклористи **М. Бурачинська-Волянська** та **Ц. Бурачинська-Куровець**, лікар-дерматолог, громад. діяч **А. Бурачинський**, правознавець, по-літ. діяч **О. Бурачинський**, д-р медицини **Т.-Є. Бурачинський** (усі — с. Криворівня); перекладачка, літературознавець **Г. Петросаняк** (с. Черемошна); прозаїк, кінодраматург **В. Портяк** (с. Кривопілля); журналістка **Л.-К. Бурачинська-Рудик** (с. Гринява); майстер-мосяжник **П. Харінчук** (с. Красноїлля), художник **В. Цвилюк** (с. Зелене); нар. дудар **М. Додяк** (с. Верхній Ясенів).

П. М. Понилюк

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Верховинський район / П. М. Пониполяк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-33696>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).